

Prikaz knjige: Slavica Denić (2016), Džad Nirenberg , **Seksualnost Cigana: o intimnosti - romska i autsajderska perspektiva**, Rekonstrukcija Ženski fond, Beograd 2013, 315 str.

Knjiga "Seksualnost Cigana. O intimnosti: romska i autsajderska perspektiva", priređivača Džada Nirenberga, predstavljena na 315 strana, kroz četrnaest tekstova, želi da ospori prisutne društvene stereotipe o romskoj "neukrotivoj strastvenosti", odnosno predstavu o nekontrolisanom rađanju i seksualnom životu Roma, o tome da ne žele da budu integrisani u društvo i da nađu stalan posao. Testovi koji već svojim naslovima sugerišu otvaranje tabu tema poput ranih brakova, prostitucije, četrdesetogodišnje prinudne sterilizacije Romkinja u Češkoj i Slovačkoj, predstavljaju glasove romskih i neromskih žena i muškaraca različitog stepena obrazovanja, posla kojim se bave i okruženja u kome žive, o seksualnosti, polu i međutničkim odnosima.

Džad Nirenberg je romsko-jevrejskog porekla, odrastao u Sjedinjenim Američkim Državama u porodici koja je bila integrisana sa većinskim stanovništvom. Nakon diplomiranja radio je u Pragu za Češku romsku politiku partiju, a nakon toga je u Institutu za otvoreno društvo u Budimpešti vodio finansijsku podršku romskim organizacijama. Koautor je zbirke "Romani Politikcs" in Contemporary Europe koja je objavljena 2010. godine, kao i članaka u časopisima širom Evrope kao što su Prague Post, Romano Kurko i Romano Nevo Lil.

Osim radova priređivača, knjiga sadrži i radove istaknutih aktivista i aktivistkinja, boraca za ljudska prava, Roma i neroma, kao što su kulturna antropolškinja Carol Miller, operna pevačica dr Anne-Marie Codur, romki aktivista u Fondu za otvoreno društvo Ištvan Forgač, osnivač Centra romske zajednice u Torontu Bi Bila, novinarka Maria Varga Overlock, i drugi.

Doprinos ove knjige je ispitivanje odakle dolaze stereotipi prema romskoj zajednici, zašto istrajavaju, ali i zašto Romi imaju stereotipe prema sebi samima i često, u svom okruženju, preslikavaju modele diskriminacije kakve sami trpe od većinske zajednice, i kako sve to utiče na uobličjenje romskog identiteta.

Romi žive u različitim zemljama sveta, pripadnici su različitih regija, različitog su obrazovnog statusa, a ipak i oni sami uglavnom polaze od pretpostavke da postoji jedan "romski način života". Međutim, autori pokazuju da se čak i u jednom gradu mogu primetiti različiti stavovi između različitih grupa Roma, poput naizgled nevažnog pitanja - da li je prihvatljivo da žene u

romskoj zajednici nose pantalone ili moraju nositi suknju - iza koga se krije mnogo veće i značajnije pitanje tradicije. Na svakom pripadniku romske zajednice ponaosob je zapravo odluka koje elemente tradicije želi da poštuje, na primer da li će posteljину nakon prve bračne noći izneti napolje ili će se samo sećati ovog običaja.

Pitanja stereotipa prema Romima dovode se u vezu sa širim evropskim političkim i kulturnim kontekstom, koji zapravo i jeste ključ svih priča i analiza. U Italiji, članici Evropske Unije, se sprovodi politika "ciganskog cenzusa", odnosno uzimanja otisaka prstiju i formiranja baze podataka o što većem broju Roma, u Francuskoj, takođe članici Evropske Unije vodi se neformalni rat sa Romima doseljenim iz Bugarske i Rumunije tako što se iseljavaju iz njihovih privremenih kampova širom zemlje, iz Češke je tek 2009. godine stiglo zvanično javno izvinjenje za prisilnu sterilizaciju Romkinja koja se sistematski sprovodila četiri decenije... Naročito Romkinje, koje trpe i nacionalnu i rodnu diskriminaciju, u zapadnoevropskom društvu se uglavnom posmatraju kao žrtve ili kao "problem koji treba rešiti".

"Dovedi nekoga kao što je Hitler....i biće drugi holokaust...u dubini njihovi stavovi se ne menjaju (str. 303)" - citirao je Nirenberg u svom autorskom tekstu Ritu Prigmor, pripadnicu Sinti Roma iz Nemačke koja je preživela Aušvic, a čija sestra bliznakinja je umrla u Mengelovim rukama dok je vršio eksperimente na njoj. Dakle, važno je preispitati sadašnjost i suprostaviti se stereotipima, jer oni mogu biti osnova za diskriminatorni tretman sa kojim se Romi i danas suočavaju.

I ako se ova knjiga ne oslanja na specifično lokalni kontekst Srbije, važna je za izgradnju diskursa o Romima u Srbiji i regionu jugoslovenskog prostora. Problemi sa kojima se ova nacionalna zajednica suočava u Srbiji poput nedostatka ličnih dokumenata, nezaposlenosti, niskog obrazovnog nivoa, nepristupačnosti zdravstvenoj zaštiti, neadekvatnim uslovima stanovanja, readmisije, duboko usađenih predrasuda prema Romima, kao i sve češća tolerancija na pojavu fašističkih ideja, predstavljaju pitanja elementarnih ljudskih prava na koja mora da se odgovori i u našoj zemlji.

*Nirenberg je ustupio besplatna prava za prevod Rekonstrukcija Ženskom fondu, te su stipendistkinje programa "Žarana Papić" sa ženskih i rodni studija u Beogradu i Novom Sadu volonterski prevele ovu zbirku tekstova.